

(i) Printed Pages : 4

Roll No.

(ii) Questions : 7 Sub. Code :

1	0	0	8	8
---	---	---	---	---

Exam. Code :

5	0	0	1
---	---	---	---

**Bachelor of Arts (FYUP) 1st Semester
(2124)**

GEOGRAPHY

**Paper : Geography and Environment (In all Mediums)
GEOIDC**

Time Allowed : Three Hours] [Maximum Marks : 68

Note :— (1) Attempt **FOUR** questions in all. Q. No. 1 is compulsory. Select **ONE** question from each of the three units. Credit will be given for suitable maps/diagrams and examples.

(2) For CDOE, reappear/improvement candidate(s), who have not been assessed earlier for internal assessment, the marks secured by them in theory paper will be increased proportionally to maximum marks of the paper in lieu of internal assessment.

1. Attempt any **SEVEN** in about **25-30** words each :

- (i) Definition of Environment.
- (ii) Ecology.
- (iii) Stratosphere.
- (iv) Non-conventional Resources.
- (v) Pollutants.
- (vi) Precipitation
- (vii) Sources of Soil Pollution.
- (viii) Temperate Region.

- (ix) Causes of Water Contamination.
(x) Difference between an Act and Law.

7×2=14

UNIT-I

2. Explain Geography and Environment. Discuss components of Environment. 4+14=18
3. Discuss the relationship between Geography and Environment in detail. 18

UNIT-II

4. What is Air Pollution ? Discuss its sources, consequences and controlling methods. 3+15=18
5. What are Energy Resources ? Explain Non-renewable and renewable energy resources. 18

UNIT-III

6. What is meant by Environmental Laws in India ? Explain Forest Conservation Act, 1980 in detail. 18
7. Write a detailed note on the National Environmental Tribunal Act, 1995. 18

(हिन्दी माध्यम)

नोट :- (1) कुल चार प्रश्न हल करें। प्रश्न संख्या 1 अनिवार्य है। तीनों यूनिटों से प्रत्येक में से एक प्रश्न चुनें। उपयुक्त मानचित्रों/आरेखों और उदाहरणों के लिए क्रेडिट दिया जाएगा।

(2) CDOE, पुनः उपस्थिति/सुधार उम्मीदवार(ओं) के लिए, जिनका पहले आंतरिक मूल्यांकन नहीं किया गया है, आंतरिक मूल्यांकन के बदले में उनके द्वारा थ्योरी पेपर में प्राप्त अंकों को पेपर के अधिकतम अंकों के अनुपात में बढ़ाया जाएगा।

1. कोई सात प्रश्न लगभग 25-30 शब्दों में हल करें :
- पर्यावरण की परिभाषा।
 - पारिस्थितिकी।
 - समताप मंडल।
 - गैर-पारंपरिक संसाधन।
 - प्रदूषक।

(vi) वर्षा।

(vii) मृदा प्रदूषण के स्रोत।

(viii) शीतोष्ण क्षेत्र।

(ix) जल प्रदूषण के कारण।

(x) अधिनियम और कानून के बीच अंतर।

7×2=14

यूनिट-I

2. भूगोल और पर्यावरण की व्याख्या करें। पर्यावरण के घटकों पर चर्चा करें।

4+14=18

3. भूगोल और पर्यावरण के बीच संबंधों पर विस्तार से चर्चा करें। 18

यूनिट-II

4. वायु प्रदूषण क्या है ? इसके स्रोतों, परिणामों और नियंत्रण विधियों पर चर्चा करें।

3+15=18

5. ऊर्जा संसाधन क्या हैं ? गैर-नवीकरणीय और नवीकरणीय ऊर्जा संसाधनों की व्याख्या करें।

18

यूनिट-III

6. भारत में पर्यावरणीय कानूनों का क्या अर्थ है ? पर्यावरण संरक्षण अधिनियम, 1980 की विस्तार में व्याख्या करें।

18

7. राष्ट्रीय पर्यावरणीय न्यायाधिकरण अधिनियम, 1995 पर एक विस्तृत नोट लिखें।

18

(पंजाबी अनुवाद)

नੋਟ :- (1) ਕੁੱਲ ਚਾਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 1 ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਤਿੰਨਾਂ ਯੂਨਿਟਾਂ ਹਰੇਕ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਚੁਣੋ। ਢੁਕਵੇਂ ਨਕਸ਼ੇ/ਡਾਇਗਰਾਮ ਅਤੇ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਲਈ ਕ੍ਰੈਡਿਟ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

(2) CDOE ਲਈ, ਮੁੜ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਣ/ਸੁਧਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਹਿਲਾਂ ਆਂਤਰਿਕ ਮੁਲਾਂਕਣ ਲਈ ਆਕਲਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਹਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਬਿਊਰੀ ਪੇਪਰ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਅੰਕ ਆਂਤਰਿਕ ਮੁਲਾਂਕਣ ਦੇ ਬਦਲੇ ਪੇਪਰ ਦੇ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਅੰਕਾਂ ਦੇ ਅਨੁਪਾਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਧਾਏ ਜਾਣਗੇ।

1. ਕੋਈ ਸੱਤ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਲਗਭਗ 25-30 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਕਰੋ :

(i) ਵਾਤਾਵਰਨ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ।

(ii) ਈਕੋਲੋਜੀ।

- (iii) ਸਟ੍ਰੈਟੋਸਫੀਅਰ।
- (iv) ਗੈਰ-ਰਵਾਇਤੀ ਸਰੋਤ।
- (v) ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਕ।
- (vi) ਵਰਖਾ।
- (vii) ਮਿੱਟੀ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਦੇ ਸਰੋਤ।
- (viii) ਸ਼ੀਤੋਸ਼ਣ ਖੇਤਰ।
- (ix) ਪਾਣੀ ਦੇ ਦੂਸ਼ਿਤ ਹੋਣ ਦੇ ਕਾਰਨ।
- (x) ਇੱਕ ਐਕਟ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ।

7×2=14

ਯੂਨਿਟ-I

2. ਭੂਗੋਲ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਨ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। ਵਾਤਾਵਰਨ ਦੇ ਘਟਕਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।
4+14=18
3. ਭੂਗੋਲ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਨ ਵਿਚਕਾਰ ਸਬੰਧਾਂ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।
18

ਯੂਨਿਟ-II

4. ਹਵਾ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਕੀ ਹੈ ? ਇਸਦੇ ਸਰੋਤਾਂ, ਨਤੀਜਿਆਂ ਅਤੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਦੇ ਤਰੀਕਿਆਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।
3+15=18
5. ਊਰਜਾ ਸਰੋਤ ਕੀ ਹਨ ? ਗੈਰ-ਨਵਿਆਉਣਯੋਗ ਅਤੇ ਨਵਿਆਉਣਯੋਗ ਊਰਜਾ ਸਰੋਤਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।
18

ਯੂਨਿਟ-III

6. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਵਾਤਾਵਰਨ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦਾ ਕੀ ਅਰਥ ਹੈ ? ਫੋਰੈਸਟ ਕੰਨਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਐਕਟ, 1980 ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।
18
7. ਨੈਸ਼ਨਲ ਇਨਵਾਇਰਨਮੈਂਟਲ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਐਕਟ, 1995 'ਤੇ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਨੋਟ ਲਿਖੋ।
18